

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

زمان چاپ: ۱۴۰۳/۰۳/۲۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی روانشناختی تاثیر کیفیت روابط خانوادگی والدین بر پرخاشگری فرزندان

(دانش آموزان مقطع متوسطه اول دبیرستان دخترانه جانبازان منطقه ۱۴ تهران)

سمیه هژیرثانی^۱، یعقوب شربتیان^۲

^۱- کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی آدرس ایمیل: somayehazhir99@gmail.com

^۲- دکتری انسان شناسی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار آدرس ایمیل:

dy_Sharbatian@yahoo.com

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی تاثیر روانشناختی روابط خانوادگی والدین بر پرخاشگری فرزندان می باشد. پژوهش فعلی یک مطالعه توصیفی- تحلیلی از نوع مطالعات کاربردی است که به روش پیمایشی و تکنیک پرسشنامه انجام شده است. با بهره گیری از مرور متون مرتبط با روانشناختی روابط والدین و تاثیر آن بر میزان پرخاشگری فرزندان پرسشنامه ای توسط محقق تدوین و پس از تایید اعتبار محتوی توسط استاد راهنما مورد استفاده قرار گرفت. این تحقیق در دبیرستان دخترانه دوره اول جانبازان منطقه ۱۴ تهران در سال ۱۴۰۲ انجام، و پرسشنامه ها توسط ۱۷۲ نفر از دانش آموزان تکمیل گردید. تحلیل داده ها با کمک نرم افزار spss نسخه ۲۶ با بهره گیری از روش های آماری استنباطی و توصیفی و با بهره گیری از روش های آماری استنباطی و توصیفی و استفاده از آزمون t، آزمون f، رگرسیون، ضریب تبیین و واریانس انجام گردیده است. این پژوهش با استناد به نظریه ذاتی بودن پرخاشگری فریود و یادگیری، نقش تقویت و تقلید بندورا و نظریه ناکامی - پرخاشگری دالرد و میلر انجام گردیده است. یافته های این پژوهش حاکی از آن است، اکثر نوجوانان در مواجهه با حل مسائل به میزان متوسط و کم از خود پرخاشگری بروز دادند، اما در بررسی ابعاد مختلف پرخاشگری، بیشترین تمایل به بعد رفتاری اختصاص یافت، همچنین بین کیفیت روابط خانوادگی والدین و میزان پرخاشگری فرزندان رابطه ی معکوسی وجود دارد. بدین معنی که هر چه سطح کیفیت روابط والدین مطلوب تر باشد پرخاشگری فرزندان کمتر خواهد بود. ضمناً نتایج رگرسیون چند متغیری مقدار ثابتی در حد کم از پرخاشگری را در خانواده های مورد بررسی نشان داد. ضمن این که با بررسی داده ها مشخص گردید که در زمان حل مسئله میزان پرخاشگری در فرزندان بالا می رود.

کلمات کلیدی: روانشناختی، کیفیت روابط خانوادگی، پرخاشگری، فرزندان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

مقدمه

بسیاری از نظریه پردازان بر این باورند روابط خانوادگی روابطی است که درون زیر مجموعه های حاصل از اعضای خانواده در بین آنها اتفاق می افتد، یعنی روابطی که بین والدین ، والدین و فرزندان و یا بین فرزندان برقرار است. در این ارتباطات است که انواع گوناگون اطلاعات کلامی و غیر کلامی مبادله می شود، مجموعه این کنش ها و واکنش ها به صورت کارکرد و یا عملکرد و سیستم خانواده متجلی می شود.

همانطور که میدانیم در بین نهاد های متفاوت اجتماع ، خانواده ، عنوان اصلی ترین والدین نهاد محسوب می شود که محل ارضا نیاز های متفاوت جسمانی ، عقلانی و عاطفی فرزندان شناخته می شود. فرزندی که در بطن یک خانواده سالم و روابط با کیفیت بالای والدین پرورش پیدا می کنند عموماً در دوران نوجوانی و جوانی از لحاظ روانی در ارتباط با دیگران، روابط سالم تری دارند.. روابط در زندگی ما اهمیت بسیاری دارند ، به ویژه روابط خانوادگی که به عنوان یکی از مهم ترین نهاد های جامعه است.

اعضای یک خانواده سالم می توانند در تمام ابعاد در رشد کرده و به سوی اهداف اساسی زندگی گام بردارند. با توجه به اهمیت این مسئله پژوهشگر بر آن شده است که تا آن را از نظر روانشناختی مورد بحث و مذاقه قرار دهد.

بیان مسئله

خانواده در لغت به معنای گروهی از افراد است که از طریق هم خونی ، تمایل سببی یا مکان زندگی مشترک وابستگی دارد. که بیشتر جوامع . نهاد اصلی جامعه پذیری کودکان است. اگر این نهاد اولیه در برقراری ارتباط و تعامل بین افراد خانواده موفق باشد فرزندی سالم خواهد داشت . عموماً فرزندی که در بطن یک خانواده سالم با رواب با کیفیت پرورش پیدا می کنند در دوران نوجوانی و جوانی از لحاظ روانی و ارتباط با دیگران دارای پرخاشگری رفتاری و فیزیکی کمتری هستند.

بین کارایی خانوادگی و سلامت عمومی فرزندان به علائم جسمانی ، اضطراب ، اختلال خواب ، پرخاشگری در کارکرد اجتماعی و افسردگی رابطه معناداری وجود دارد.(سعادت مند،۱۳۹۶)

تاثیر والدین خشن در رفتار پرخاشگرانه کودکان تاثیر پیش بینی کننده و مثبت و معنا داری بر باور های هنجاری کودکان در مورد پرخاشگری فرزندان وجود دارد.(Bown, ۲۰۲۲)

فروید معتقد بود: «پرخاشگری غریزی و همگانی است. گرچه ناکامی می تواند آغازگر پرخاشگری باشد ، ولی همیشه چنین نیست پاسخ های پرخاشگرانه می توانند از طریق آموزش تعدیل شوند نقش یاری گیری در پرخاشگری را مهم می دانست.(شولتز، ۱۳۹۰)

فروید در کتاب خود چنین بیان می کند: رفتار انسان از دو نیروی اصلی که جز یا بخشی از طبیعت آدمی هستند سرچشمه می گیرد؛ غریزه مرگ ، غریزه زندگی. غریزه زندگی ، شخص را به لذت جویی و ارضای تمایلات و غریزه مرگ او را به سوی تخریب خود رهنمود می کند. این دو غریزه به دلیل ماهیت متضادی که دارند منشا کشمکش مداوم درون روانی می شود که حل و فصل آنها تنها به منحرف کردن مسیر نیروی ویرانگر و انتقال آن پذیر است. بنابر این برخورد پرخاشگرانه با دیگران مکانیزم برای تخلیه انرژی ویرانگر و حفظ ثبات درون روانی ، عامل پرخاشگری تلقی می شود.(احمدی، ۱۳۸۲)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

پرخاشگری رفتاری که قصد آن صدمه زدن (جسمانی یا کلامی) به فرد دیگر یا نابود کردن دارای انهاست. (هوکسما، ۱۳۹۹)

پرخاشگری می تواند به صورت اشکار و پنهان بروز کند ، که آشکار به صورت رفتارهای خصمانه همراه با زدن . هل دادن ، پرتاب کردن و یا به شکل کلامی و خصمانه نظیر ناسزاگویی ، داد و فریاد ، موجب آزار دیگران شود. (کایزر، ۱۳۹۹)

با توجه به مطالب مطرح شده اصلی ترن سوالی که پژوهشگر به دنبال پاسخ به آن می باشد این است که: **کیفیت روابط خانوادگی والدین بر پرخاشگری فرزندان از منظر روانشناختی چه تاثیری می گذارد؟**

اهمیت و ضرورت اجرای پژوهش

خانواده پایه بنیادین اجتماع و سلول سازنده زندگی انسان و خشت بنای جامعه و کانون حفظ سنتها و هنجارها ارزشهای اجتماعی است. خانواده شالوده استوار پیوند های اجتماعی و روابط خویشاوندی و کانونی در جهت بروز و ظهور عواطف انسانی و مکانی برای پرورش اجتماعی کودک است. خانواده یک واحد اجتماعی است متشکل بر دو یا چند نفر که باهم زندگی می کنند و از طریق خون، ازدواج یا فرزند پروری به هم پیوند می خورد؛ در واقع ، خانواده گروهی از انسانهاست که بر محور های خویشاوندی سازمان می باید و در هر جامعه ای نوعی نظام نمادین اساسی به شمار می رود. (رنجبر، ۱۳۸۰)

پدر و مادر به عنوان اولیا عامل مؤثر در انتقال فرهنگ عمومی جامعه ، کودکان را می آموزند که خلاف موازین و قواعد و رفتار های مورد احترام و پسند جامعه عمل نکرده و رفتار صحیح اجتماعی را فرا گیرد. اگر روابط خانوادگی و کیفیت روابط بین زن و شوهر و دیگر اعضای خانواده مثبت نباشد و نحوه ی تعامل و ارتباط والدین با فرزندان روش درستی در نظر گرفته نشود بر میزان پرخاشگری فیزیکی، رفتاری و کلامی فرزندان تاثیر به سزایی دارد. این روابط می توانند بر رفتار فرزندان اثر مخرب یا سازنده داشته باشد.

خشونت های خانگی بین والدین در کودکانی که شاهد خشونت بین والدین خود بوده اند نشان داده که درصد زیادی از این افراد در سنین بلوغ و بالاتر رفتارهای خشونت آمیزی ردر رابطه با دیگران از خود بروز داده اند (بخشنده، ۱۴۰۱)

در مقاله ای تحت عنوان "خانواده ها، همسالان ، و زمینه ها به عنوان چند گانه عوامل تعیین کننده رفتار مشکل ساز نوجوانان" اینگونه بیان می دارند که: «یکی از عوامل مؤثر بر رفتار و شخصیت فرزندان، فضای عاطفی خانواده است، که در صورت توجه کردن به نیازهای روانی و زیستی فرزندان، مشکلات رفتاری کم تر و شخصیت معطف تری در زندگی خواهند داشت و فرزندان بحران های رشدی و روانی کم تری را تجربه خواهند کرد. (کیزنر و کر ۲۰۰۴)

افراد پرخاشگر معمولاً متعلق به خانواده هایی بوده اند که در آن خانواده ها مشکلات رفتاری بیشتری به چشم می خورد. آنها فرزندی تربیت میکنند که با پرخاشگری دو برابر یعنی هم از مادر وهم از پدر آموخته است. (میرزاییگی، ۱۳۹۰)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

یکی از عوامل پرخاشگری در کودک ونوجوان رفتار والدین و نوع روش تربیتی خانواده است. مخصوصا والدینی که خود پرخاشگر و عصبی هستند بر پر خاشگری کودکان نقش موثری دارند. (بیرقی، ۱۳۹۳) به لحاظ اهمیتی که این موضوع از منظر روانشناختی دارد و اثرات آن بر ساختارهای گوناگون اجتماعی و خانوادگی دارد پژوهشگر بر آن شد تا کیفیت روابط خانوادگی والدین بر پر خاشگری فرزندان را از منظر روانشناختی مورد شناخت و بررسی قرار دهد.

اهداف پژوهش

بررسی روانشناختی تاثیر کیفیت روابط خانوادگی والدین بر پر خاشگری فرزندان

اهداف فرعی

- شناخت و بررسی اثرگذاری کیفیت روابط خانوادگی والدین بر میزان پر خاشگری فیزیکی فرزندان
- شناخت و بررسی اثر گذاری کیفیت روابط خانوادگی والدین بر میزان پر خاشگری کلامی فرزندان
- شناخت و بررسی اثر گذاری کیفیت روابط خانوادگی والدین بر میزان پر خاشگری رفتاری فرزندان.

فرضیات پژوهش

- سطح کیفیت روابط خانوادگی والدین بر خشونت فیزیکی فرزندان با دیگران تاثیر می گذارد؛
- سطح کیفیت روابط خانوادگی والدین بر خشونت کلامی فرزندان با دیگران تاثیر می گذارد؛
- سطح کیفیت روابط خانوادگی والدین بر خشونت رفتاری فرزندان با دیگران تاثیر می گذارد

مطالعات نظری

خانواده از نگاه روانشناسی

در علم روانشناسی از دیدگاههای مختلفی به خانواده نگاه و بررسی شده است، در این بخش به نگاه سیستمی خانواده از منظر روانشناسی می پردازیم.

روانشناسی خانواده با استفاده از دید گاه سیستمی، تاکید سنتی روانشناسی بر فرد را گسترش می دهد. در حالی که تاکید اولیه بر ازدواج و خانواده را حفظ می کند، با نگاهی بر ماهیت و نقش افراد در ساختار روابط و همچنین به طور گسترده تر در شبکه اجتماعی خانواده تمرکز دارد.

روانشناسی خانواده همچون دیگر علوم با روش های مختلف تعریف خود را گسترده کرده است. این رویکرد همانند خانواده درمانی، خانواده را به عنوان یک واحد مداخله ای در نظر می گیرد و با تکیه بر فلسفه سیستمی و توجه بر زمینه، شامل فرایند های خانواده و زناشویی در حوزه های نظری، تحقیقاتی و بالینی است.

در مقاله ای تحت عنوان «خانواده درمانی و نظریه های خانواده درمانی» خانواده از دید گاه در مجله ی اینترنتی روانشناسی هاشملو خانواده از دید گاه روانشناسی را اینگونه تعریف کرده: «خانواده به عنوان یک سیستم اجتماعی شامل گروهی از افراد است که از طریق ازدواج، تولید مثل و پرورش با هم زندگی می کنند. این سیستم و سازمان اجتماعی در طول تاریخ نقش حیاتی برای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

رشد و پیشرفت و اجتماعی شدن نوع انسان ایفا کرده است. خانواده بدون شک مهمترین سازمانی است که بستر ساز رشد و رفاه جسمی، روانی و اجتماعی کودک و عامل رسیدن وی به تعادل فیزیکی، روانی و اجتماعی است. (وود، ۱۹۹۶)

در پژوهش پیش رو این محقق خانواده را از نظر صمیمیت، ارتباط خانوادگی و حل مسئله مورد بررسی و مطالعه قرار داده است. ارتباط خانواده:

خانواده همواره به عنوان مهم ترین سیستم انسانی مورد توجه بوده است. والاتزیوک، بیوین و جکسون خانواده را سیستمی قانون گذار تعریف می کنند که اعضای آن به طور مداوم در حال تعریف مجدد ماهیت روابط خود بر مبنای الگوی ارتباطاتشان هستند. در واقع، شناخت انواع مختلف الگو و سبک های ارتباطات خانوادگی علاوه بر توصیف، به پیش بینی و توضیح عملکرد خانواده و توصیه ها و تجویزهای مربوط به آن کمک می کند. محققان سعی کرده اند الگوهای ارتباط خانوادگی را بشناسند و طبقه بندی کنند. یکی از مدل های مطرح در خانواده که به تعاملات در خانواده و نقش آن در سازگاری موثر با محیط پرداخته است مدل الگوی ارتباطی خانواده است. اصولاً مفهوم الگوی ارتباطی خانواده یا طرح وارده های ارتباط خانواده، ساختار علمی از دنیای ظاهری خانواده است که براساس ارتباط اعضای خانواده بایکدیگر و اینکه اعضاء چه چیزی به یکدیگر می گویند و چه کار انجام می دهند و اینکه چه معنایی از این ارتباطات دارند، تعریف می شود. در مدل اولیه الگوهای ارتباطی خانواده دو بعد جهت گیری اجتماعی و جهت گیری مفهومی معرفی شده، که در فرم تجدید نظر شده، به دو بعد جهت گیری گفت و شنود و جهت گیری همنوایی تغییر نام داد.

پرخاشگری:

روانشناسان در تعریف پرخاشگری اینگونه بیان می دارند که: هر گونه آسیب رسانی عمدی به دیگران. اما، آنها می دانند تعیین اینکه آیا عملی که باعث آسیب وارد شدن به دیگری شده است از روی قصد و عمل بوده یا نه، کاری بسیار دشوار است. به هر حال در لغت نامه فارسی، پرخاشگری به معنای «ستیزه جویی» آمده است. اتیکسون معتقد است که: «پرخاشگری رفتاری است که قصد آن صدمه زدن جسمانی و زبانی و به فرد دیگر و نابود کردن او است.»

بندورا نیز پرخاشگری را رفتاری می داند که از نظر اجتماعی مخرب و صدمه زننده است و آرنسون در این خصوص می گوید:

«پرخاشگری از ویژگی های فطری و غریزی است و انسان حیوانی پرخاشگر ستیزه جون می باشد.»

روانشناسان معتقدند: پرخاشگری می تواند معلول هر موقعیت ناخوشایند یا ملال انگیزی مثل خشم، درد، ... باشد. اما مهم ترین عامل ایجاد پرخاشگری از میان همه عوامل ناکامی است که فردی در نیل به هدف خود با شکست مواجه شود، ناکامی حاصل، احتمال پاسخ پرخاشگرانه او را افزایش می دهد. معنای این مطلب این نیست که ناکامی همواره به پرخاشگری منجر می شود یا اینکه ناکامی تنها علت پرخاشگری است. (آرنسون، ۱۳۹۸)

پرخاشگری به منظور توصیف مجموعه ای از رفتارهای برون ریزانه مورد استفاده قرار می گیرد که در همه آنها مشخصه ی تجاوز به حقوق افراد دیگر اجتماع و تاثیر آزاردهنده این رفتار مشترک است. اعمال پرخاشگرانه شامل رفتارهای جسمی و کلامی پرخاشگری نظیر تهدید کردن مشاجره لفظی و..... همچنین ویرانی دارایی است. (هیلگارد، ۱۴۰۰)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

پرخاشگری را می توان اینگونه تعریف کرد : «رفتارهای پرخاشگرانه ممکن است به شکل های مختلف مختلفی جلوه گر شود، از قبیل آزار و اذیت دیگران، کتک زدن، شکستن، پاره کردن وسایل و لوازم منزل، به دیگران دشنام دادن، مخالفت، پرت کردن اشیا و لوازم، تمسخر، تحقیر دیگران، بی ادبی، پا کوفتن، غرغر کردن، فریاد زدن و گاهی نیز به صورت انزوا و سکوت یا در خود فرو رفتن همراه با بغض کردن، غذا نخوردن یا گریه کردند و مانند آن. (بهاوصله، ۱۳۹۰)

معمولا هر چه کودکان بزرگتر می شوند کم تر دست به رفتارهای پرخاشگرانه فیزیکی می زنند زیرا می توانند با بیان کلامی به خواسته های خود دست یابند . البته چنانچه کودکان در سنین پایین مدرسه رفتارهای پرخاشگرانه از خود نشان دهند غالبا این نوع رفتارها از نوع خصمانه و پرخاشگری رفتاری بیشتر بروز می کند .به عبارت دیگر برای رسیدن به خواسته ها و تمیلات خود با قصد و نیت و برنامه قبلی عمل می کنند ،و بیشتر به پرخاشگری های کلامی و رفتاری می پردازند.(سلحشور،۱۳۷۸)

نظریه ها و مکاتب

پرخاشگری از منظر فروید

فروید (۱۹۲۰) در نظریه غریزی دوگانه خود بیان کرده که رفتار انسان از دو نیروی اصلی که جز یا بخشی از طبیعت آدمی هستند، سرچشمه می گیرد؛ غریزه زندگی، غریزه مرگ. (کراهه، ۱۳۹۰)

غریزه زندگی، شخص را به لذت جویی و ارضای تمایلات، و غریزه مرگ او را به سوی تخریب خود رهنمون می کند. این دو غریزه به دلیل ماهیت متضادی که دارند منشا کشمکش مداوم درون روانی می شوند، که در حل و فصل آن تنها با منحرف کردن مسیر نیروی ویرانگر از خود و انتقال آن به دیگران امکان پذیر است. بنابراین برخورد پرخاشگرانه با دیگران، مکانیزمی برای تخلیه انرژی ویرانگر و حفظ ثبات درون روانی عامل پرخاشگری تلقی می شود.

فروید در مفهوم تخلیه هیجانی از امکان آزادسازی انرژی ویرانگر از طریق رفتارهای غیر پرخاشگرانه (مثل نقل لطیفه) سخن می گوید، اما تاثیر این روش را موقتی می داند. پرخاشگری از این دیدگاه، یکی از ویژگی های اجتناب ناپذیر رفتار انسان است که

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

فراتر از کنترل اوست، و نکته جالب اینکه فروید الگوی نظریه اولیه خود را که صرفاً مبتنی بر غریزه زندگی بود پس از مشاهده خشونت‌های جنگ جهانی اول، مورد بازنگری قرار داد و مفهومی تحت عنوان نیروی ویرانگر (غریزه مرگ) به آن اضافه کرد.»

ناکامی - پرخاشگری از دیدگاه دالرد

در این نگاه باربارا کراهه در ادامه مطالب خود، به نقل از دالرد و همکاران (۱۹۳۹) چنین بیان می‌کند:

«در نسخه ابتدایی فرضیه ناکامی - پرخاشگری، پرخاشگری نتیجه سائق برای پایان دادن به وضعیت ناکام کننده تلقی می‌شود و ناکامی بنا به تعریف عبارت است از تداخل عوامل خارجی در رفتار هدفمند فرد. بنابراین مواجهه با ناکامی سبب فعال شدن سائق پرخاشگری علیه منبع ناکامی می‌شود، که به نوبه خود به بروز رفتار پرخاشگرانه می‌انجامد.» اینکه ناکامی به پاسخ پرخاشگرانه منجر می‌شود یا نه، به تاثیر متغیرهای تعدیل کننده بستگی دارد ترس از تنبیه به خاطر پرخاشگری آشکار یا عدم دسترسی به عامل ناکامی، متغیرهای تعدیل کننده‌ای هستند که فرد را از پرخاشگری باز می‌دارد. بنابراین فرضیه ناکامی - پرخاشگری که ابتدا در قالب یک الگوی سائق تدوین شد، به رویکرد پیچیده‌ای بدل شده که بر اهمیت ارزیابی شناختی نشانه‌های موقعیتی به مثابه واسطه‌ای میان رویداد ناکام کننده و رفتار پرخاشگرانه تاکید می‌کند.»

یادگیری پرخاشگر بودن؛ نقش تقویت و تقلید

در این دیدگاه برخلاف دیدگاهی که پرخاشگری را ذاتی و از ویژگی‌های شخصیتی آدمی می‌دانستند، نظر به پردازانی مانند بندورا (۱۹۸۳) هم شرطی شدن ابزار یعنی یادگیری از طریق تقویت و تنبیه و هم سرمشق گیری، یعنی یادگیری، از راه مشاهده و الگوها، از جمله مکانیزم‌های نیرومند اکتساب و ارتکاب رفتارهای پرخاشگرانه به شمار می‌آورند.

پیشینه تحقیق

. مطالعات انجام شده در ایران

۱- با توجه به تاثیر خانواده بر کیفیت زندگی فرزندان و میزان پرخاشگری آنها ناصری در سال (۱۳۹۹) در تحقیقی تحت عنوان: «چیست و چرایی پرخاشگری کودکان» که به صورت میدانی و پرسشنامه‌ای انجام داده، به این نتیجه رسیده که: «یکی از عوامل به وجود آورنده پرخاشگری در کودکان نابسامانی خانواده است. در خانواده‌هایی که اختلاف و کشمکش وجود داشته باشند و اعضای خانواده به طور دائمی از هم انتقاد کنند و محیط خانه ناامن و نامتعادل باشد زمینه پرخاشگری بیشتر است. جایی که محبت، رافت، انسانیت، لطف و صمیمیت، دلسوزی و خدمت د دارد بچه‌ها کمتر مشکل پیدا می‌کنند.»

۲- در تحقیقی دیگر بخشنده در سال (۱۳۹۹) در مقاله‌ای تحت عنوان: «تاثیر خشونت والدین بر کودکان» که به صورت اسنادی انجام شد، بیان می‌کند: «کسانی که در کودکی شاهد خشونت بین والدین خود بودند، نشان می‌دهد که درصد زیادی از این

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

افراد در سنین بلوغ و بالاتر رفتارهای خشونت آمیزی در رابطه با دیگران از خود بروز می دهند و مشکلات روحی روانی، درماندگی و آسیب زدن به خود (اقدام به خودکشی اعتیاد) در میانشان رایج است.

۳- بنابراین خشونت به طور کلی دو بعد دارد تحت عمل خشونت آمیز فیزیکی (یعنی آسیب رساندن جسمی) و دوم خشونت نمادی. ابراز خشونت به طور معمول کلامی است و ابتدا آسیب روحی یا عاطفی به قربانی وارد می شود. (فاضل، ۱۳۷۸، ۱۳۹). در نتیجه خشونت لفظی بین والدین درمورد مسائلی که به کودک مربوط می شود می تواند حس تشویش و اضطراب را در او پیدا کرده و در او احساس ناامنی ایجاد کند در نتیجه منشا بروز خشونت در کودک می شود.

. مطالعات انجام شده در خارج از کشور

۴- هیون سیم دوآ و همکارانش در سال (۲۰۲۱) مقاله ای تحت عنوان «تاثیر مشاجره زناشویی بر رفتار پرخاشگرانه کودکان» در کره جنوبی که به صورت میدانی انجام داده اند، بیان کرده اند: ارتباط بین مشاجره زناشویی، سوء رفتار با کودک و رفتار پرخاشگرانه کودکان، اهمیت ویژه ای برخوردار است. در این تحقیق ۳۴۹ مادر با فرزندان در ۲۰ مهد کودک در سئول حضور داشتند و پرسشنامه ای را تکمیل کردند. نتایج به دست آمده نشان می دهد که: اثر مشاجره زناشویی بر رفتار پرخاشگرانه کودکان تماماً تحت تاثیر سوء رفتار مادران بود این الگو در پسران و دختران یکسان است. (HyunSim, ۲۰۲۱)

۵- در تحقیقی دیگر گالیا مارگولین و همکارانش در سال (۲۰۱۴) تحت عنوان: «پر خاشگری نوجوان به والدین پیوندهای طولی با پر خاشگری فیزیکی والدین» که به صورت میدانی انجام داده بودند با توجه به جدول همبستگی به این نتیجه رسیدند که: پر خاشگری هدایت شده از سوی والدین، چه فیزیکی چه کلامی نشان می دهد، برخی از سازگاری ها در طول زمان در خانواده، در پر خاشگری برونی سازی نوجوان همبستگی وجود دارد. و متغیرهای پر خاشگری نوجوان به والدین رابطه مثبت دارد. این تحقیق نشان داد که افزایش درصد نوجوانانی که با والدین درگیر می شوند رابطه مثبتی و مستقیمی با پر خاشگری والدین دارد. و به این نتیجه رسیدند که پر خاشگری والدین یک شاخص مهم برای تمایلات عمومی فرزندان برای بیرون کردن خشم است. (Gayla, ۲۰۱۴)

۶- لوسیا VC و بروسلا در سال (۲۰۰۶) در تحقیقی تحت عنوان «انسجام خانواده و مشکلات رفتاری فرزندان» که به صورت اسنادی انجام دادن به این نتیجه رسیدند که: انسجام خانواده و تعارض درون خانواده، پیش بینی کننده ی مشکلات رفتاری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

کودکان، از جمله پرخاشگری است. همچنین سطح بالای کیفیت روابط خانوادگی محافظ مشکلات رفتاری کودکان است.
(Silburn, ۲۰۰۶)

وجه تمایز این مطالعه با مطالعات بررسی شده

با مرور مطالعات انجام شده، مطالعه ای با هدف و ویژگیهای این پژوهش یافت نشد. هیچ یک از پژوهش های انجام شده به بررسی انواع پرخاشگری (رفتاری، فیزیکی، کلامی) بطور جداگانه نپرداخته اند. مطالعات انجام شده بصورت کیفی انجام شده و پرسشنامه ای که پرخاشگری فرزندان و روابط والدین را با هم بسنجد موجود نبود.

نوع پژوهش

پژوهش فعلی از نظر هدف انجام پژوهش یک مطالعه توصیفی- تحلیلی و به لحاظ نتایج کاربردی می باشد که به روش پیمایشی انجام گرفته است. هم چنین از نظر ماهیت و روش انجام پژوهش از نوع کمی می باشد. مطالعات توصیفی برای تعیین و توصیف ویژگی های متغیرهای یک موقعیت صورت می گیرد. هدف از مطالعات توصیفی تشریح جنبه هایی از پدیده می باشد که مورد نظر پژوهشگر است و برای توصیف میانگین متغیرها در جامعه و یا تعیین فراوانی یک پدیده به کار میروند. پیمایش مجموعه ای از روشهای منظم و استاندارد است که برای جمعآوری اطلاعات درباره افراد و یا مجموعهها مورد استفاده قرار می گیرد و همچنین روشی است برای بدست آوردن اطلاعاتی درباره دیدگاه ها، باورها، نظرات، رفتارها یا مشخصات گروهی از اعضای یک جامعه آماری از راه انجام تحقیق علمی.

روش کمی:

در این روش تحقیق پس از دسته بندی و آماده سازی اطلاعات جهت پردازش از تکنیک های آماری، ریاضی یا محاسباتی به منظور مدل سازی رفتار پدیده ها استفاده می شود. تحقیقات کمی با استفاده از روش های نمونه گیری، بخشی از جامعه ی هدف را در نظر گرفته و با ارسال فرم های نظرسنجی با قالب پرسشنامه و مصاحبه اطلاعات مورد نظر را جمع آوری می کند. حاصل تجزیه و تحلیل آماری چنین داده هایی نتایج تحقیق کمی را می سازد. به این ترتیب با دریافت نتایج حاصل این اعداد، در آینده یک محصول با خدمات طبق مدل پیشنهادی، قابل پیش بینی بوده و متناسب با آن قادر به تغییرات خواهیم بود. و اما طرح کلی این پژوهش به لحاظ ماهیت کمی است که بر اساس جمع آوری داده ها و اطلاعات از پدیده های مورد بررسی عمل می کند. (دلاور، ۱۴۰۰)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

این پژوهش به لحاظ فایده یا هدف در گروه تحقیقات علمی کاربردی^۱ قرار می‌گیرد که هدف اصلی توسعه دانش کاربردی در این زمینه خاص می‌باشد که معمولاً در یک جامعه در جهت رفع یک مشکل انجام می‌گردد.

روش پیمایشی :

تحقیق پیمایشی^۲ روشی برای بررسی توزیع ویژگی‌های یک جامعه از طریق گردآوری داده است. برخی این روش را معادل گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه می‌دانند اما در واقع پیمایش فراتر از صرفاً گردآوری داده‌ها و یکی از انواع روش تحقیق محسوب می‌شود. اگرچه پرسشنامه در این روش کاربرد گسترده‌ای دارد، اما برای جمع‌آوری اطلاعات می‌توان از فنون دیگر استفاده کرد. پیمایش، مجموعه‌ای از روش‌های منظم و استاندارد است که برای جمع‌آوری اطلاعات درباره افراد، خانواده‌ها و یا مجموعه‌های بزرگتر مورد استفاده قرار می‌گیرد و همچنین روشی برای بدست آوردن اطلاعاتی درباره ی دیدگاه‌ها، باورها، نظرات، رفتارها یا مشخصات گروهی از اعضای یک جامعه آماری از راه انجام تحقیق است.

این روش احتمالاً بهترین روش موجود برای آن دسته از پژوهندگان اجتماعی است که علاقه‌مند به جمع‌آوری داده‌های اصلی برای توصیف جمعیت‌های بزرگ هستند که نمی‌توان بطور مستقیم آنها را مشاهده کرد. با نمونه‌گیری احتمالی دقیق می‌توان گروهی از پاسخگویان را فراهم کرد که ویژگی‌های آنان منعکس کننده ویژگی‌های جمعیت بزرگتر باشد هم چنین این روش وسیله خوبی برای سنجش نگرشها و جهت گیریها است. می‌توان از پیمایشها برای هدفهای توصیفی واکتشافی استفاده کرد. پیمایش از روش‌های تحقیق اجتماعی است، که مانند هر روش دیگر طرفداران و منتقدانی دارد.

ابزار گردآوری پژوهش

ابزار کار در پژوهش‌های روانشناسی معمولاً پرسشنامه و مصاحبه‌های عمیق و نیمه عمیق و آزمون است در این پژوهش از ابزار پرسشنامه استفاده خواهد شد و در صورت لزوم از چند مصاحبه عمیق هم استفاده خواهد گردید. پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش محقق ساخته است که با تلفیق دو پرسشنامه انجام گردید.

مقیاس پرسشنامه

پژوهشگر در این تحقیق با تلفیق دو پرسشنامه ابزار کار خود را تکمیل کرده که پرسشنامه اول مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه پرخاشگری آیزنگ و گلین و سیلیون است که دارای ۳۰ سوال بوده و مختص دانش آموزان طراحی گردیده است. و قسمت دوم سوالات از پرسشنامه خانواده استفاده شده است که شامل ۲۱ سوال می‌باشد و میزان همراهی خانوادگی، میزان حل مشکل و همراهی عاطفی خانواده را می‌سنجد.

این پرسشنامه حاوی ۱۵ سوال در مورد پرخاشگری رفتاری، ۱۰ سوال در مورد پرخاشگری فیزیکی و ۵ سوال در مورد پرخاشگری کلامی را مورد سنجش قرار داده است و در بخش خانواده ۷ سوال در مورد میزان حل مشکل و ۷ سوال در مورد میزان ارتباط

^۱. Appliedres

^۲. Survey method

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

خانوادگی و ۷ سوال در مورد همراهی خانوادگی را مورد بررسی قرار می دهد، که با طیف لیکرت پنج گزینه ای شامل خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم و با امتیاز (۱.۲.۳.۴.۵) می باشد. روش جمع آوری داده

روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش به صورت ترکیبی است زیرا پژوهشگر در ابتدا از نتایج اسنادی (کتب و مجلات پایان نامه و مقالات) جهت مطالعات نظری استفاده خواهد کرد. سپس به صورت میدانی و از طریق پرسشنامه و مصاحبه های عمیق اطلاعات خود را تکمیل خواهد ساخت.

جامعه آماری، حجم نمونه، شیوه نمونه گیری

جامعه آماری این تحقیق دبیرستان دخترانه دوره اول جانبازان منطقه ۱۴ تهران در سال ۱۴۰۲ می باشد، و از بین ۶۴۲ دانش آموز دختر پایه های هفتم، هشتم و نهم با توجه به فرمول کوکران حجم نمونه، ۲۴۱ نفر بدست آمده است، که می بایست پرسشنامه توسط آنان تکمیل گردد. همچنین در این پژوهش برای جمع آوری داده ها از شیوه نمونه گیری در دسترس^۳ استفاده گردیده است.

روش تحلیل داده ها

پس از جمع آوری پرسشنامه ها و نمره دهی، اطلاعات گرد آوری شده وارد نرم افزار **spss**^۴ خواهد شد و مورد تحلیل قرار گرفت. تحلیل داده ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت. بدین صورت که در سطح آمار توصیفی از مشخصه های آماری نظیر فراوانی ها، میانگین ها و درصد ها استفاده شد و برای تحلیل داده ها با بهره گیری از روش های آماری استنباطی و توصیفی و استفاده از آزمون های مناسب انجام گردیده است.

تجزیه تحلیل یافته های تحقیق

تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها

همانطور که می دانیم در آزمون فرضیه ها یا آزمون معناداری، پژوهشگر، فرضیه صفر^۵ را رد یا قبول می کند. یعنی اینکه اگر H_0 پذیرفته شود، فرض می گردد که H_1 رد شده است و اگر H_0 رد شود H_1 پذیرفته شود.

^۳. convenience Sampling

^۴. Statistical Package for the Social Sciences.

^۵ در استنباط آماری، فرض صفر: (Null hypothesis) یک بیانی کلی، یا جهت گیری پیش فرض است می گوید هیچ رابطه ای بین دو پدیده اندازه گرفته شده وجود ندارد، یا اینکه می گوید هیچ وابستگی بین گروه ها وجود ندارد. و بالعکس آن فرض یک است یعنی بین پدیده ها رابطه یا همبستگی معناداری وجود دارد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برای تعیین معناداری آماری یک مطالعه تحقیقاتی، محقق باید سطح احتمالی یا سطح معناداری آن را تعیین کند؛ تا فرضیه صفر در مقابل آن آزموده شود. اگر نتایج مطالعه احتمالی، کمتر از این سطح را نشان دهد، پژوهشگر می تواند فرضیه صفر را رد کند. هرگاه اثبات نتیجه ی پژوهش احتمال بالایی داشته باشد، پژوهشگر باید فرضیه صفر را تأیید کند؛ در حقیقت، از آنجا که فرضیه صفر، غالباً بیان نمی شود، قبول یا رد، در فرضیه پژوهش به کار بسته می شود، نه در فرضیه صفر به منظور تدوین فرضیه های پژوهش، پژوهشگر هم از مقایسه و هم از استقرار و پایایی استفاده می کند. پس به این نتیجه می رسیم که برای تنظیم فرضیه دو منبع بالقوه وجود دارد:

الف: تئوریهای کلی و کامل و جامع موجود؛ این فرضیه ها با استفاده از یک رشته مقیاس های معین منجر به پیش بینی هایی می شود که در صورت شرایط معین، نتایج مشخصی حاصل خواهد شد.

اعتبار سازه		پایایی (روایی)				
آماره	آماره KMO	آزمون بارتلت	واریانس تبیینی (درصد)	الفای کرونباخ	آماره F	سطح معنی داری
رفتاری	۶۳۵/۰	۰۰۰/۰	۹/۵۱	۰.۷۷	۵۷/۲۰۹	۰۰۰/۰
کلامی	۵۲۵/۰	۰۰۳/۰	۴۶/۷۲	۰.۸۸	۳/۱۷۴	۰۰۰/۰
فیزیکی	۵۴۹/۰	۰۰۰/۰	۹/۵۶	۰.۸۱	۲۰۶/۱۴۳	۰۰۰/۰
ارتباط خانوادگی	۵۶۲/۰	۰۰۰/۰	۵۶/۵۶	۰.۶۰	۳۵/۹	۰۰۰/۰

ب: نتایج پژوهش های انجام شده پیشین؛ هدف این فرضیه ها تعیین رابطه بین دو یا چند متغیر در زمان حال می باشد.

جدول فوق اطلاعات مربوط به اعتبار سازه و پایایی (روایی) متغیر های تحقیق و ابعاد آن را نشان می دهد.^۶

^۶ پایایی و روایی چیست؟

پایایی (Reliability) به میزان پایداری و ثبات سنجش اشاره دارد و روایی (Validity) به میزان دقت آن اشاره دارد. هنگام طراحی پژوهش، روش های برنامه ریزی برای انتخاب روش و نوشتن نتایج، به خصوص در تحقیقات کمی، باید به روایی و پایایی آن توجه داشته باشید. روایی و پایایی دو مبحث کاملاً متفاوت هستند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

Kmo شاخص کفایت نمونه، یعنی ماتریس داده ها یی که برای تحلیل عاملی تاییدی استفاده شده کفایت این تحقیق را دارد.

در جدول فوق آزمون بارتلت در همه ابعاد دو متغیر مستقل و وابسته دارای معنی داری می باشد .
و همچنین در بخش روایی (پایایی) جدول نیز همه ی ابعاد دو متغیر دارای سطح معنی داری مطلوبی هستند .
جدول مدل نظری تحقیق متغیر ها

پایایی (روایی)		اعتبار سازه					
تعداد گویه ها	سطح معنی داری	آماره F	الفای کرونباخ	واریانس تبیینی (درصد)	آزمون بارتلت	آماره kmo	آماره متغیر
۳۰	۰۰۰/۰	۸۰/۶۱	۰.۷۸	۲۸/۵۳	۰۰۰/۰	۵۹۵/۰	پرخاشگری
۲۱	۰۰۰/۰	۷۰۳/۶	۰.۷۳	۹۰/۵۵	۰۰۰/۰	۷۲۰/۰	کیفیت روابط خانوادگی

در این جدول نیز به بررسی اعتبار سازه و پایایی (روایی) بین دو متغیر وابسته و متغیر وابسته پرداخته ، و هر دو متغیر دارای سطح معنی داری و **kmo** مطلوبی هستند .^۷

با توجه به جدول فوق این سازه داری کفایت لازم برای تحلیل عاملی را دارا هستند.
و نیز آزمون **f** رابطه خطی را میان دو متغیر وابسته و مستقل را نشان می دهد.

جدول میانگین نمره کل ابعاد پرخاشگری و ابعاد کیفیت روابط خانوادگی

انحراف معیار	نما	میان میانگین	درصد میانگین	میانگین	ابعاد پژوهش
۰.۰۹	۲.۷	۲.۶۶	۴۰.۶۸	۲.۷	پرخاشگری رفتاری
۰.۰۴	۲.۶	۲.۶	۲۲.۸۳	۲.۶	پرخاشگری کلامی

^۷ شاخص **KMO** که مخفف (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of sampling adequacy) است، شاخصی از کفایت نمونه گیری است که کوچک بودن همبستگی جزئی بین متغیرها را بررسی می کند و از این طریق مشخص می کند آیا واریانس متغیرهای پژوهش، تحت تاثیر واریانس مشترک برخی عامل های پنهانی و اساسی است یا خیر.

۲. آزمون کرویت بارتلت یک ماتریس همبستگی مشاهده شده را با ماتریس هویت مقایسه می کند. اساساً بررسی می کند که ببیند آیا افزونگی خاصی بین متغیرها وجود دارد که می توانیم آن را با چند عامل خلاصه کنیم. فرضیه صفر آزمون این است که متغیرها متعامد هستند، یعنی همبستگی ندارند.

۳. آزمون **f** برای مقایسه واریانس (پراکندگی) دو جامعه آماری که توزیع نرمال دارند به کار میرود

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

۰.۰۲	۲.۳	۲.۳	۱۳.۱۹	۲.۲	پرخاشگری فیزیکی
۰.۰۲	۲.۱	۲.۲	۱۶.۵۳	۲.۳	ارتباط خانوادگی

همانطور که جدول فوق نشان میدهد میانگین پاسخ به سوالات بعد پرخاشگری رفتاری (۴۰.۶۸ درصد) را به خود اختصاص داده است

و پرخاشگری فیزیکی (۱۳.۱۹ درصد) از پاسخها را در بر گرفته است، که می توان اینگونه نتیجه گرفت: پرخاشگری رفتاری میزان بیشتری از ابعاد پرخاشگری را به خود اختصاص داده است که یکی از دلایل آن می تواند جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق باشد.

دختران تمایل کمتری به برخورد فیزیکی دارند و خشم خود را بیشتر با پرخاشگری رفتاری اظهار می دارند.

یافته های تحلیلی

تعیین ارتباط بین کیفیت روابط والدین و میزان پرخاشگری فرزندان

جهت بررسی نرمال بودن نمرات کیفیت روابط خانوادگی والدین و پرخاشگری فرزندان از آزمون f و همبستگی پیرسون و نیز واریانس استفاده شد. در جدول آنالیز واریانس و برآورد پارامترها که با توجه به جامعه آماری مورد پژوهش مورد بررسی قرار گرفته می توان گفت با توجه به مقدار معنی داری (sig) مدل رگرسیونی توانسته است، نسبت به حالت تصادفی، واریانس متغیر وابسته را بیشتر توصیف کند. زیرا کمتر از احتمال اول $a=0.05$ می باشد.

همچنین کنستانت^۸ یا همان عرض از مبدا داده های آماری جامعه مورد نظر ۲/۱ است و قابل تامل می باشد زیرا می توان در جامعه آماری مورد پژوهش ۲/۱ متغیر وابسته بدون دخالت هیچ متغیر مستقلی مشاهده می^۱ شاخص KMO که مخفف شود.

^۹ DW در این جدول عدد ۱/۵۷ را برای میزان پرخاشگری نشان می دهد.

با توجه به این جدول می توان مشاهده کرد که ضریب همبستگی میان متغیرها ۰/۳ را نشان می دهد. نشانگر میزان همبستگی قابل قبولی است.

^۲R با ضریب تعیین آن مقدار از واریانس متغیر وابسته که توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می شود را تبیین می کند. در این پژوهش فقط بعد حل مسئله معنی دار شد و دو بعد دیگر معنی دار نشد به همین دلیل ضریب تبیین از عدد مورد نظر دور تر بود.

بحث و نتیجه گیری

^۸ کنستانت یا عرض از مبدا: آن میزان از متغیر وابسته که بدون دخالت متغیر مستقل در جامعه آماری وجود دارد.

^۹ دوربین و اتسون (dw): به منظور بررسی استقلال مشاهدات (استقلال مقادیر باقی مانده یا خطاها) از یکدیگر از آزمون دوربین- واتسون استفاده می شود. آماره دوربین- واتسن یک آماره آزمون می باشد که برای بررسی وجود خود همبستگی (رابطه بین مقادیر که با تاخیر زمانی مشخص از یکدیگر جدا شده اند) بین باقیمانده ها در تحلیل رگرسیون استفاده می گردد. مقدار این آماره همواره بین ۰ تا ۴ قرار می گیرد. در تحلیل رگرسیون بخصوص زمانی که متغیرها در طول یک فاصله زمانی مورد مطالعه قرار می گیرند ممکن است تغییر داده ها در طول زمان از الگوی خاصی پیروی کند برای تشخیص این الگو از آزمون دوربین و اتسون استفاده می شود.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

فرضیه اول: سطح کیفیت روابط خانوادگی والدین بر خشونت فیزیکی فرزندان با دیگران تاثیر دارد با توجه به یافته های تحقیق هر چه سطح کیفیت روابط خانواده و والدین بالاتر باشد میزان پرخاشگری فیزیکی فرزندان کاهش می یابد ولی با توجه به این مسئله که جامعه آماری مورد پژوهش متشکل از دختران نوجوان بود میزان تمایل به پرخاشگری فیزیکی در آنان کم بود. و ۱۳/۱۹ درصد میانگین پاسخ ها را به خود اختصاص داده است.

فرضیه دوم: سطح کیفیت روابط خانوادگی والدین بر خشونت کلامی فرزندان با دیگران تاثیر دارد بر اساس تحلیل داده ها مشاهده گردید که با پایین آمدن سطح کیفیت روابط خانوادگی والدین خشونت کلامی فرزندان افزایش پیدا می کند و هر چه سطح صمیمیت و همراهی عاطفی در خانواده بالا می رود

پرخاشگری کلامی کاهش پیدا می کند. و ۲۲/۸۳ درصد از میانگین پاسخ ها را به خود اختصاص داده است.

فرضیه سوم: سطح کیفیت روابط خانوادگی والدین بر خشونت رفتاری فرزندان با دیگران تاثیر دارد .

در تحقیق حاضر رابطه ی میان خشونت رفتاری و بالا بودن سطح کیفیت روابط خانوادگی والدین رابطه معنا داری را نشان می دهد و با توجه به جنسیت جامعه ی مورد مطالعه میزان پرخاشگری رفتاری در این جامعه بیشترین میزان پرخاشگری را نشان می دهد. و بیانگر این موضوع است که ۴۰/۶۸ درصد از آزمون شوندگان تمایل به پرخاشگری رفتاری دارند و این موضوع حاکی از آن است که دختران بیشترین خشونت خود را در رفتارشان بروز می دهند و سطح کیفیت روابط بالای خانوادگی این نوع خشونت را کاهش می دهد. در تحقیق حاضر با توجه به داده ها و تحلیل آنها به این موضوع می توان پی برد ، در رابطه ی خانوادگی میزان حل مسئله ، صمیمیت و ارتباط و همراهی در خانواده به یک میزان در بروز رفتارهای خشونت آمیز در بین فرزندان موثر است . با توجه به این موضوع که سطح معنی داری در بین دو متغیر ۰/۰۰۰ به دست آمده است می توان به این نتیجه رسید رابطه مستقیمی بین میزان پرخاشگری فرزندان و میزان کیفیت روابط والدین وجود دارد.

در این پژوهش اکثر نوجوانان در حد متوسط و کم تمایل به پرخاشگری نشان داده اند ، ولی در ابعاد پرخاشگری بیشترین تمایل به بعد پرخاشگری رفتاری را نشان می دهند ، همچنین بین کیفیت روابط خانوادگی والدین و میزان پرخاشگری فرزندان رابطه ی معکوسی وجود دارد ، بدین معنی هر چه سطح کیفیت روابط والدین مطلوب تر باشد پرخاشگری فرزندان کمتر خواهند بود .

یکی از آسیب های روانشناختی در افراد پرخاشگری است که در سنین بلوغ و نوجوانی بیشتر بروز می کند ، بر اساس تحقیقات دختران ۸ برابر و پسران ۹ برابر تغییرات رفتاری دارند که این تغییرات رفتاری در دختران بیشتر به سمت انزوا و افسردگی و در پسران بیشتر ، پرخاشگری آشکار دارند.

گروهی که معتقد به ذاتی بودن پرخاشگری هستند مانند فروید و لورنز که بر این باورند در انسان یک نیروی نهفته حالت هیدرولیکی است که در شخص متراکم و فشرده می شود و سرانجام نیاز به تخلیه پیدا می کند .

طرفداران منشا اجتماعی پرخاشگری اعتقاد دارند ، پرخاشگری از طریق اجتماع و رفتار های دیگران به انسان آموزش داده میشود، در واقع آنان معتقدند انسان بطور ذاتی خشم را در وجود خود ندارد و از طریق آموخته های بیرونی پرخاشگری را بروز می دهند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

دالرد پرخاشگری را نتیجه ناکامی میدانند و معتقد است که ناکامی چون تداخل عوامل بیرونی با رفتار هدفمند فرد است بنابراین مواجهه با ناکامی سبب فعال شدن سائق پرخاشگری علیه منبع ناکامی می شود، که به نوبه خود به بروز رفتار پرخاشگرانه منجر می گردد.

پژوهشگر بر این باور است، با شناخت بیشتر پرخاشگری می توان اینگونه نتیجه گرفت که پرخاشگری ذاتی و در وجود آدمی است، همچنین عوامل بیرونی و اجتماعی می تواند در چگونگی بروز و شدت آن تاثیر بسزایی داشته باشد. خانواده و کیفیت روابط والدین تاثیر زیادی در چگونگی بروز پرخاشگری دارد، زیرا بر اساس تحقیقات، بیشترین خشم افراد ریشه در کودکی آنان، توسط والدین و مراقبین اولیه کودکان و سبک فرزند پروری آنان نشات می گیرد.

والدین گاهی با سبک فرزند پروری و یا عدم کیفیت روابط خشم فرزندان خود را که از کودکی آنان ریشه گرفته است نتوانسته اند پالایش کنند، در نتیجه زمان نوجوانی و بزرگسالی فرزندان شاهد بروز بیرونی خشم آنان می باشند که می تواند آسیب های روانشناختی مانند: افسردگی، کاهش اعتماد به نفس و ارزشیابی منفی از خود، اضطراب، و جامعه ستیزی، بروز اختلالات روانشناختی مانند (اختلال وسواس اجباری، اختلال خواب، اختلال خوردن و....)، رفتارهای خود مخرب (خودکشی، آسیب به خود) و ایجاد الگوهای خشونت در جامعه را در بر داشته باشد.

در این پژوهش، با توجه به تحلیل داده ها، فرزندان حتی در خانواده هایی که کیفیت روابط مطلوبی دارند در هنگام مواجهه با مسئله دچار مشکل هستند. بدین معنی که هنگام حل مسئله میزان پرخاشگری آنان بالا می رود در صورتی که انتظار میرفت که فرزندان خانواده های با کیفیت روابط مطلوب در مواجهه با مسائل برخورد مناسبی داشته باشند تا مسئله ی به وجود آمده را بدرستی حل کنند ولی بر خلاف انتظار مشاهده گردید که میزان پرخاشگری آنان بالا می رود.

نتایج به دست آمده از تحلیل عوامل موثر بر پرخاشگری فرزندان و نوجوانان، نشان دهنده آن است که علاوه بر صفات شخصیتی و ویژگی های دوره نوجوانی و بلوغ، جو خانوادگی و روابط والدین میزان قابل توجهی را به خود اختصاص می دهد.

با بررسی های انجام شده بهبود کیفیت روابط والدین در میزان بروز پرخاشگری رفتاری، کلامی و فیزیکی فرزندان تاثیر بسزایی دارد در جامعه مورد مطالعه این پژوهش که شامل دختران مقطع دوره اول دبیرستان بودند پرخاشگری رفتاری بیشترین نوع بروز خشم را به خود اختصاص داده است، با توجه به تحلیل داده ها پرخاشگری کلامی و فیزیکی در مقام بعدی تمایل به بروز آن را شاهد هستیم.

مراجع

-آرنسون، الیوت (۱۳۹۸) روانشناسی اجتماعی، ترجمه: حسین شکر شکن، تهران: نشر رشد، ویرایش هشتم.
-احمدی، ناهید (۱۳۸۲)، روانشناسی رشد، تهران، انتشارات رشد.

-بخشنده، محمد کاظم (۱۴۰۱)، تاثیر خشونت والدین بر کودکان، تهران، مجله رشد.

-بیرقی، ابوالفضل، ایلان داغی، صدیقه (۱۳۹۳) آموزش رفتار با کودکان و نوجوانان، اراک، انتشارات نوای دانش.

-دلاور، علی (۱۴۰۰)، روش تحقیق در علوم تربیتی، تهران، نشر ویرایش.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

- رنجبر، محمود (۱۳۸۰)، مردم شناسی با تکیه بر فرهنگ مردم ایران، تهران، نشر دانش آموز.
- سلحشور، ماندانا (۱۳۷۸)، پرخاشگری در کودکان و روش های رویارویی با آن. تهران: انتشارات واژه آرا.
- کایزر، توماس (۱۳۹۹)، روشهای برخورد با خشونت کودکان، مترجم: لی لا لفظی، تهران، نشر ذکر، چاپ سوم.
- کراهه، باربارا (۱۳۹۰) پرخاشگری از دیدگاه روانشناسی اجتماعی، مترجم: محمد نظری نژاد، تهران، انتشارات رشد.
- میرزا بیگی، حسنعلی، (۱۳۹۰)، پرخاشگری، تهران، موسسه نشر.
- ناصری، شیمایا (۱۳۹۹) چیست و چرا بی پرخاشگری کودکان، تهران، انتشارات فناوری آموزشی .
- هاشملو، جعفر (۱۴۰۰) خانواده درمانی و نظریه خانواده درمانی، مجله اینترنتی هاشملو. آذر ۱۴۰۰
- هوکسما، سوزان و همکاران (۱۳۹۹)، زمینه روانشناسی اتکینسون و هیلگارد، مترجمان: ساعتچی و همکاران، رشت: انتشارات گپ، ویراست پانزدهم.
- هیلگارد، ارنست روپیکوت و همکاران (۱۴۰۰) زمینه روانشناسی، ترجم: محمد تقی براهنی تهران، نشر رشد، جلد اول.

منابع خارجی

- Doh HyunSim, (۲۰۱۲). Influence of marital conflict on young children's-aggressive behavior in south Korea Jornal Home page.
- Gayle margorin, Baucom (۲۰۱۴). Adolescent' Aggression to Parents: Longitudinal Link with Barents Physical Aggression Journal of Adolescent Heaih.
- Kiesner, J. Keer, M (۲۰۰۴). Families, peers, and contexts as multiple determinants of adolescent problem behavior, Jornal of Adolescence
- Silburn S. Zubrick s. De Maio J. Shepherd C. Griffin J. Mitrou F. et al. (۲۰۰۶). The Western Australian Aboriginal Child Health Survey: Strengthening the capacity of Aboriginal children families and communities. Perth: Curtin University of Technology and Telethon Institute for Child Health Research